

Københavns hovedtræk & ti unikke bydele

Valby

INDHOLD

Indhold og introduktion

side 2

Københavns hovedtræk og ti unikke bydele

side 3

Sammenfatning

side 4

Træk

side 6

Mønstre

side 8

Introduktion

Københavns hovedtræk og ti unikke bydele fortæller en historie, hvor byen har udviklet sig fra en fæstningsby til en moderne storby, og hvor byens landskab og bebyggelser tilsammen afspejler hver epokes ambitioner, hensyn og arkitektoniske idealer. Der er gennem tiden bygget videre, transformeret og tilføjet nye lag til byen, men København fremstår i store træk stadig genkendelig med byarkitektoniske, landskabelige og kulturhistoriske værdier, som medvirker til, at vi føler os hjemme, at byen er vores, og at gæster værdsætter byen.

Det er derfor vigtigt, at vi fortsat sammen tager ansvar for byens og de enkelte bydeles identitet og sjæl med bevaring og udvikling med respekt for historien. Vi skal tænke landskab og bebyggelse sammen, så København fortsat kan styrkes som en by med stærke hovedtræk, og en by med unikke kvarterer i en sammenhæng.

Københavns hovedtræk og ti unikke bydele er en samling hæfter, som i en koncentreret faglig form sætter fokus på og giver et hurtigt overblik - et signalement - over den byarkitektoniske egenart i København og i byens ti bydele. Signalementet for hele København giver et overblik og karakteriserer det særlige på københavnniveau, mens signalementerne for de enkelte bydele har fokus på den lokale forskellighed - de ti unikke bydele.

I hæfterne beskrives byens og bydelens større unikke bystrukturelle og landskabelige **træk**.

Det er de træk, som har betydning for, og kendetegner hele byen eller den konkrete bydel.

Desuden beskrives bydelenes unikke grønne, blå og bebyggelsesmæssige **mønstre**.

Det er de mønstre, som har betydning for, og kendetegner lokale områder.

Træk og mønstre er illustreret på en række kort.

De afspejler og fremhæver på en principiel måde de vigtigste træk og mønstre, som træder frem.

Systematikken er baseret på grundigt afprøvede analysemetoder af bymiljøer fra bydels- og byskabsatlassene, som Københavns Kommune udgav i 1990'erne og i 2003.

Bydelsatlassene var en del af en landsdækkende indsats med kortlægning af bevaringsværdier initieret af den daværende Skov- og Naturstyrelse i samarbejde med landets kommuner.

Hæfterne er udarbejdet af Teknik- og Miljøforvaltningen i Københavns Kommune, og er skabt til at give et hurtigt overblik over København. De er for alle, der interesserer sig for byen og dens lokale egenart, samt for alle, der arbejder med byens bevaring og udvikling.

Rigtig god fornøjelse.

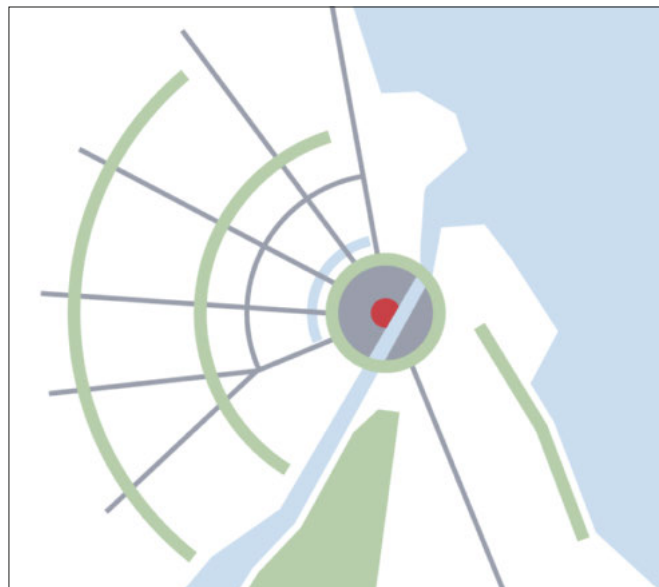
Valby

KØBENHAVNS HOVEDTRÆK OG TI UNIKKE BYDELE

"Egenarten knytter sig på forskellig måde til hele byen, en bydel, et kvarter eller et specifikt sted.

Egenarten er det, der gør Københavns arkitektur til noget særligt og definerer byens og de enkelte bydeles arkitektoniske kant"

Arkitekturpolitik København 2017-2025.

Københavns Hovedtræk tegner et særligt logo for byen. Det drejer sig om: Byen ved vandet, Byens hjerte inden for de gamle volde, Byens bueslag og kyster samt Byens historiske indfaldsveje.

Københavns hovedtræk

København har gennem de sidste ca. 160 år udviklet sig fra fæstningsby til en moderne storby.

Landskabets oprindelige karakter og forskellige menneskeskabte påvirkninger, herunder behov for opfyldninger, afgravninger til veje og baner samt ændring af oprindelige terrænformer og naturen, er en vigtig forudsætning for forståelsen af den by, vi kender.

Selvom byen er kompleks og resultat af mange års udvikling med skiftende forudsætninger, tegner der sig alligevel tydelige fysiske hovedtræk, som kan samles i et forenklet byarkitektonisk logo for København.

Desuden er der en række andre træk, som sammen med landskabet lægger ekstra lag til byens logo, og som har en særlig betydning, både for byens overordnede træk og sammenhæng, og for de enkelte bydele. Det drejer sig om byens byrum og bebyggelser samt byens forskellighed i de enkelte bydele og kvarterer.

Du kan læse mere i hæftet om hele København og i Københavns Arkitekturpolitik 2017-2025.

Ti unikke bydele

Det er karakteristisk for København, at der i de enkelte bydele og kvarterer er stor forskel på, hvordan byens hovedtræk udmønter sig lokalt. Denne forskellighed er vigtig, og skaber den helt lokale egenart, som kender tegner byens ti unikke bydele.

Du kan læse mere i de enkelte hæfter for hver bydel.

VALBY

SAMMENFATNING

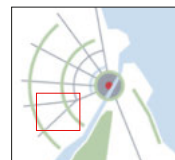
Valby set fra syd med Valbyparken i forgrunden. Luftfoto: Københavns Kommune.

Kort 1906.
Udviklingen i Valby Landsby er igang bl.a. med byggeforenings bebyggelser. Vigerslev Landsby ligger fortsat uberørt mod vest. Bydelen gennemskæres af jernbaner. Gasværket blev opført i 1907 på det areal, hvor Kulbaneparken nu ligger.
Bemærk de lange smalle strandlodder ved Kalvebod Strand.

Kort 1955.
Valby er nu næsten udbygget. Under og efter 2. Verdenskrig blev der opført nye almennyttige boligbebyggelser. Bl.a. Skyttevænget i 40'erne, Folehaven i 50'erne, Vigerslevvænge i slutningen af 60'erne, og bebyggelsen ved Sjælør Boulevard efter 1970. Der blev opført husvildebaraker, og erhvervsområderne blev udbygget med bl.a. Håndværkerbyen, F. L. Smidth og Københavns Grønttorv. Desuden opfyldt til Valbyparken.

Kig over det gamle Valby med banelinjen og Valby Station i forgrunden og Søndermarken øverst til højre.

Historie

Efter indlemmelsen i 1901 udviklede Valby sig hurtigt efter en samlet plan fra landsbyer til by. Bl.a. blev flere villaområder opført, mange af de store industrivirksomheder blev grundlagt, og godsbanen kom til, bl.a. for at forsyne industrien. Samtidig blev bydelens vejnet udbygget for at kunne håndtere den voksende trafik, og flere af de gamle landeveje blev udvidet.

Den tidligere Vigerslev landsby lå syd for Vigerslev Godsstation. Der er intet tilbage af landsbyens gårde og det oprindelige gadekær. Bortset fra Vigerslevstræde er det oprindelige slyngede vejnet med tiden udvisket, mens gravhøjen Danshøj vidner om landsbyens historie.

Området omkring den tidligere Valby landsby indeholder derimod spor af hele udviklingen fra landsby til storby samt den byomdannelse, der løbende er sket - også i de senere år.

I 1934 kom det første S-tog til Valby. Den kraftige byudvikling fortsatte med opførelse af flere store sociale boligbyggerier, husvildebarakker samt videre udvikling af villaområderne og erhvervsområderne. Valbyparken og Valby Idrætspark blev anlagt fra 1939 og frem.

Byudviklingens hastige karakter med de store industriområder har haft væsentlig betydning for Valbys erhvervsliv og beboere, og har også influeret på byudviklingen for hele København. I de senere år er byudviklingen fortsat og sætter fortsat sit særlige præg på Valby. Det drejer sig bl.a. om omdannelse af de tidligere erhvervsområder, udvikling af København Syd Station, ny infrastruktur og udvikling af de almene boligområder.

Egenart

Valby er en grøn, meget sammensat og meget opdelt bydel.

Valby har en stærk egenart med stor genkendelighed både i bydelens meget varierede og sammensatte bebyggelsesmæssige udtryk, i genkendeligheden af Valbys landsbymidte, i de landskabelige træk samt i de enkelte byrum, som knytter sig til bebyggelserne og landskabet.

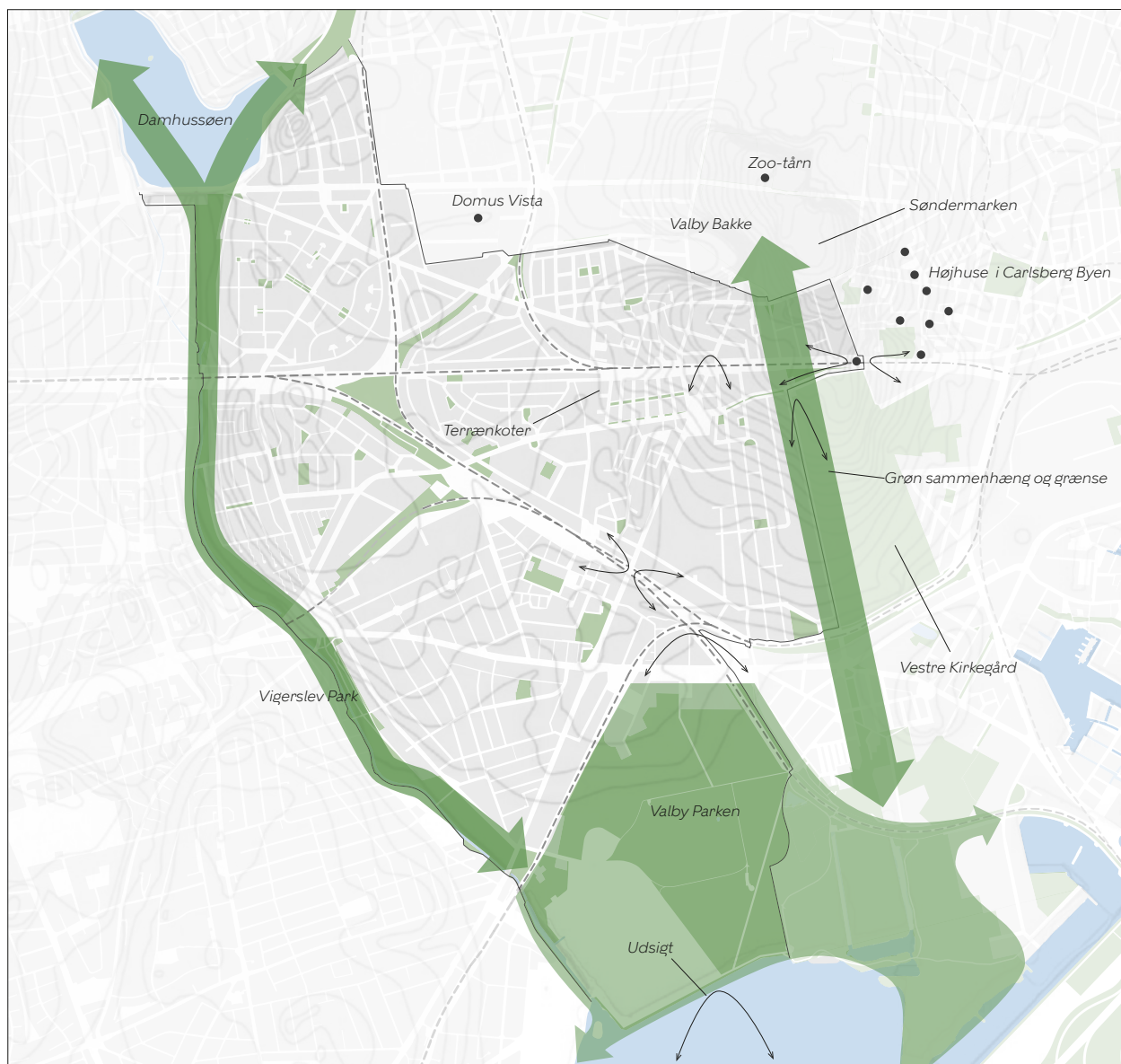
Bydelens grønne grænser er markante og defineres af Vigerslevparken, Valbyparken, Vestre Kirkegård, Kalvebodderne og Damhussøen. Terrænets stigning mod nord til Søndermarken medvirker til, at bydelens grønne træk mod øst hænger sammen fra Frederiksberg i nord til Kalvebodderne mod syd.

De mange forskellige kvarterer træder tydeligt frem. Også de kulturhistoriske værdier, som knytter sig til bl.a. de tidligere karakteristiske industri- og erhvervsbebyggelser og virksomheder - eksempelvis det tidligere Grønttorv og Kulbaneparken - er helt eller delvist bevaret, transformeret eller genfortolket til ny anvendelse og udtryk.

De kontrastfyldte og meget forskellige byrum og bebyggelser skaber Valbys særlige karakter af gammelt og nyt - stort og småt, som er adskilt fra hinanden - især på grund af brede vejanlæg samt hævede og sænkede banearealer.

VALBY TRÆK

Kortet viser Valbys landskabstræk, som består af bydelens grønne og blå grænser, baner og terræn samt udsigter. Med sort prik vises pejlemærker.

LANDSKABSTRÆK

Grønne og blå grænser

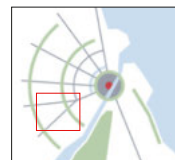
Valby har en række overordnede landskabelige træk, som er vigtige både for bydelen og for byen som helhed. Det er den næsten 4 km lange og smalle Vigerslev Park mod vest og Valby Parken mod syd. Tilsammen danner de en markant grøn grænse af bydelen, som sammen med strand og forbindelser til og langs Kalveboderne udgør en enestående naturmæssig resurse og herlighedsværdi. Mod nord og øst danner Søndermarken på Frederiksberg samt Sjælør Boulevard og Vestre Kirkegård i Kgs. Enghave klare og markante grønne grænser, som sammen med det faldende terræn, danner et samlet grønt træk mod Kalveboderne.

Baner og terræn

Det er karakteristisk, at det oprindelige terræn mange steder er brudt af bydelens banelinjer, som dermed opdeler bydelen. Dette ses bl.a. ved bydelens terrænmæssige højdepunkt mod øst, hvor banelinjen skærer igennem højderyggen. På bl.a. Valby Langgade opleves terrænets oprindelige stigning mod Valby Bakke i Frederiksberg Kommune imidlertid tydeligt og giver karakter til vejforløbet, ligesom Sjælør Boulevard beskriver terrænets stigning fra syd mod nord langs Vestre Kirkegård.

Pejlemærker

En række pejlemærker fra de tilgrænsende bydele er med til at skabe orientering i Valby og knytte bydelen til resten af byen. Det handler bl.a. om Domus Vista, Carlsbergs højhuse, Zoo-tårnet mfl.

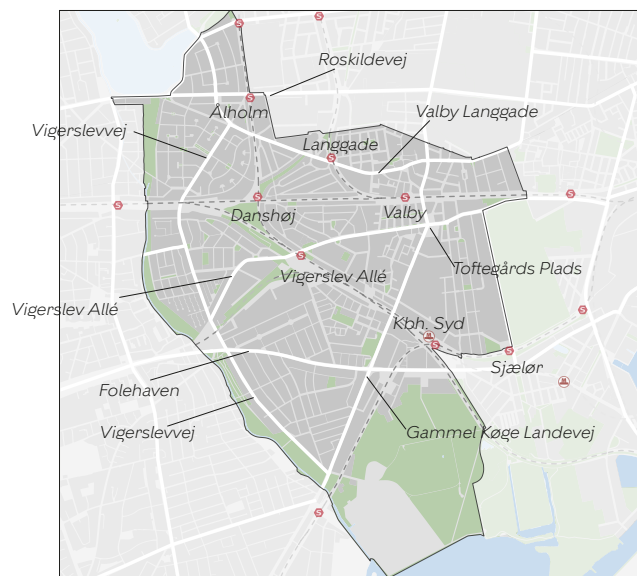

Større veje og knudepunkter

De store indfaldsveje og knudepunkterne mellem disse og jernbanerne er med til at lette orienteringen i bydelen, og hvert knudepunkt har sin karakter.

Gammel Køge Landevej og Roskildevej indgår i byens overordnede radiale træk. Roskildevej krydser Valby på en kortere strækning, hvorefter den fortsætter i Frederiksberg og Hvidovre Kommune.

De gamle landeveje, Valby Langgade, Vigerslevvej og Gammel Køge Landevej dannede oprindeligt Valbys overordnede trafikstruktur og er fortsat vigtige for bydelen. Valby Langgade har et bakket og bevæget forløb, Gammel Køge Landevej har et retlinet forløb og Vigerslevvej et blødt kurvet forløb. Senere er Vigerslev Allé kommet til og udbygget over flere år som fordelingsvej for arealerne syd for Roskildebanelen. Ellebjergvej - Folehaven, som forbindelse til Holbækmotorvejen er blevet den mest trafikerede indfaldsvej.

Større veje, knudepunkter og baner.

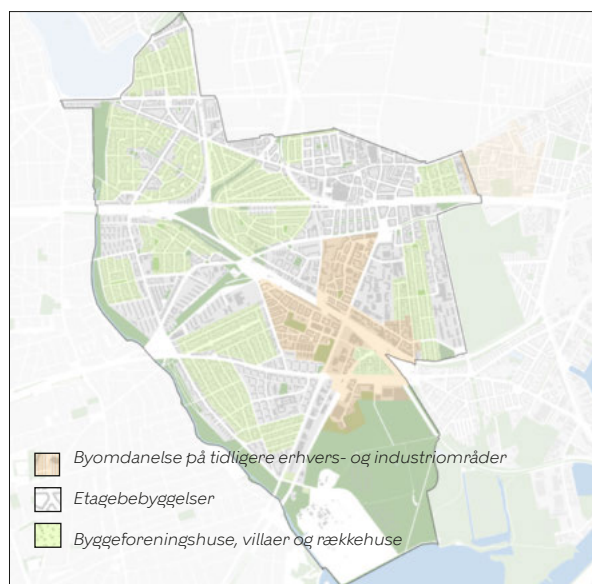
Bebyggelsens forskellighed og kontraster

Valbys mange forskellige bebyggelser i den opdelte bystruktur er et særligt træk for bydelen.

Det er også særligt, at bebyggelserne ofte skifter karakter med meget korte mellemrum, hvilket giver kontrast og mange forskellige og værdifulde identiteter.

Der er alt lige fra tidligere husvildebaracker, byggeforeningshuse, villa- og rækkehuse, karrébebyggelser, parkbebyggelser mange og meget forskellige erhvervs- og industribebyggelser samt nye boligbebyggelser.

Bortset fra det ældste Valby er bebyggelserne planlagte i mange forskellige delområder mellem vejanlæggene og vidner om flere forskellige planlægningsidealer gennem tiden, ligesom bl.a. en række boligbebyggelser i Vigerslev er resultatet af Københavns Kommunes mere overordnede byplan for området.

Forskellige bebyggelser.

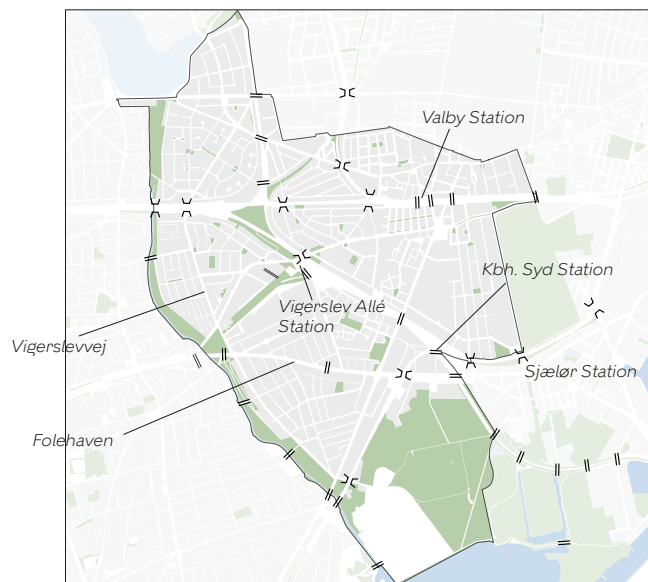
Valbys broer, tunneler og viadukter

Det er særligt for Valby, at kvarterene ligger side om side, men ofte fysisk adskilt af de gennemgående store vejanlæg og jernbanelinjer, som ofte ligger enten hævede eller sænkedet i forhold til det omgivende terræn, hvilket yderligere opdeler bydelen fysisk.

I krydsninger mellem jernbaner og større vejanlæg samt mellem vejanlæggene og på tværs af bydelens grønne grænser opstår knudepunkter, bl.a. ved Valby Station, ved Carlsberg Viadukten, jernbanebroen over Vigerslevvej, ved Folehaven og langs Vigerslevparken.

De er med til at definere bydelens mange møder mellem nyt og gammelt, bebyggelser og baner, grænser og porte. Behovet for at komme på tværs har medført, at der er opstået en lang række broer, tunneller og viadukter i Valby. Udbygningen af disse er fortsat i gang eller under planlægning.

Det giver Valby et særkende, som er unikt for København.

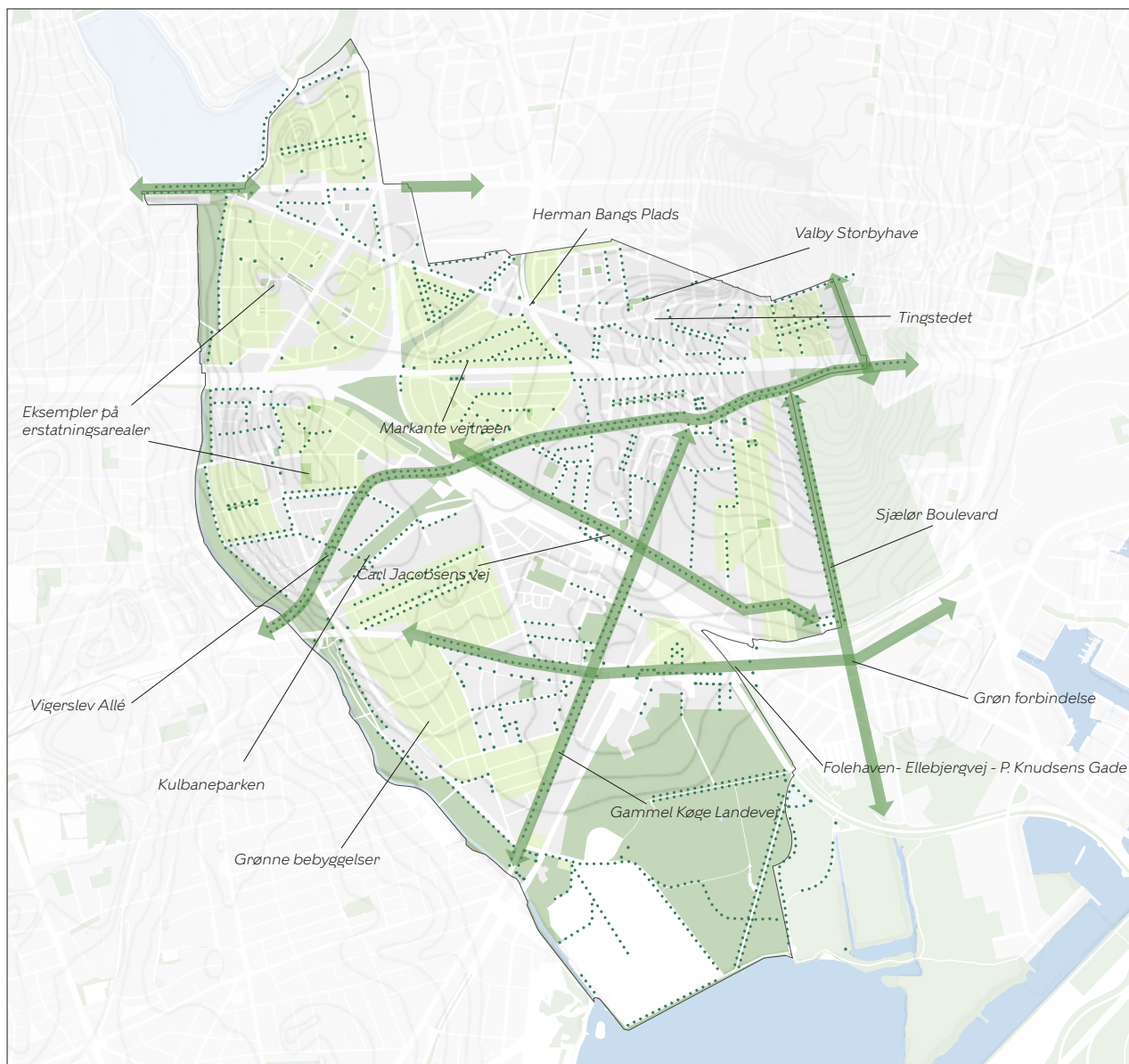

Broer, tunneller og viadukter.

VALBY

MØNSTRE

Kortet viser Valbys grønne mønstre, som består af grønne bebyggelser, grønne forbindelser, parker, erstatningsarealer, grønne åndehuller samt markante vejtræer.

GRØNNE MØNSTRE

Grønne bebyggelser og alléer

Valbys grønne villaområder og åbne parkbebyggelser samt de markante alléer på især Vigerslev Allé, dele af Gammel Køge Landevej og Sjøelør Boulevard udgør særlige og strukturerende grønne mønstre.

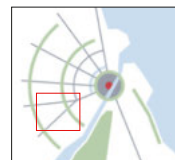
Grønne lokale veje og åbne gårdrum

Der er flere karakterfulde træplantninger på mange af de mindre lokale veje, som er med til at understøtte bebyggelsesmønstrene og binde områderne sammen. Også de mange åbne og grønne gårdrum er karakteristiske og vigtige mønstre for bydelens mange etagehusbebyggelser.

Erstatningsarealer og grønne åndehuller

I Valby findes også grønne 'erstatningsarealer'. De er et resultat af en vedtagelse i 1910, hvor Magistraten vedtog at muliggøre at anlægge smallere villaveje (fra 20-16 alen) mod, at der blev udlagt erstatningsarealer. Mønstret er derfor en vigtig fortælling også for byen.

Herudover findes flere mindre grønne åndehuller, parker samt torve og pladser, bl.a. Valby Storbyhave i det gamle Valby ved det tidligere gadekær, Ved Tingstedet, Hermans Bangs Plads, det særlige grønne gaderum ved Langvadsdam, Kulbaneparken på den tidligere gasværksgrund samt Grønttorvsparken i det transformerede område omkring det tidligere Grønttorv.

BEBYGGELSESMØNSTRE

Det er særligt for Valby, at bydelens bebyggelser og byrum danner et utal af små mindre bebyggelsesmønstre i de enkelte delområder, som er adskilt af veje og baner.

Nye bebyggelser og industribebyggelser

Det tidligere Grønttorv er transformeret og udviklet til nye boligbebyggelser, som ligger et ekstra nyt lag til Valbys sammensatte og varierede bebyggelsesmønstre, ligesom udvikling af Ny Ellebjerg og F. L. Smidth-grunden har tilført nye bebyggelser og infrastruktur.

Netop disse industribebyggelser i Valbys tidligere erhvervs- og industriområder udgør en særlig fortælleverdi både som selvstændige bebyggelser på stedet og for Valby, hvis udvikling i høj grad har været betinget industriens placering, og de deraf følgende behov for bl.a. infrastruktur og arbejderboliger.

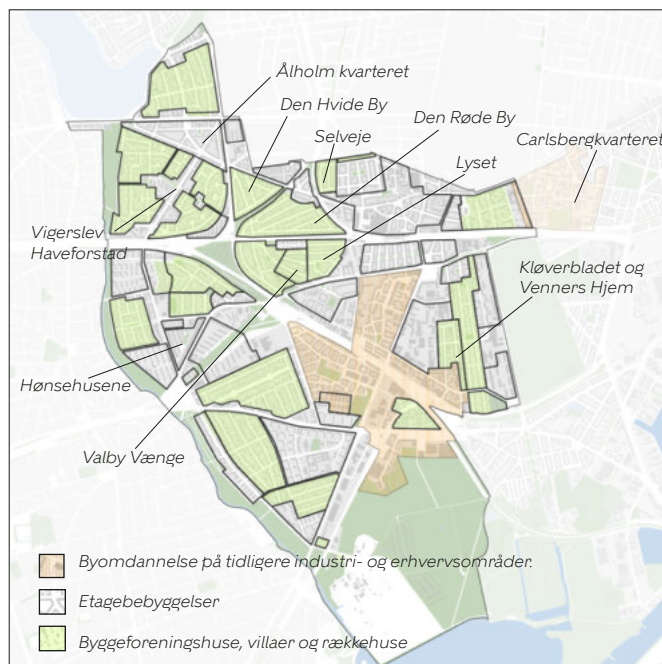
Kig over Grønttorvsområdet, hvor byudviklingen næsten er afsluttet. I midten i billedet ses Grønttorvsparken, som danner centrum for boligbebyggelsen.

Byggeföreningshuse

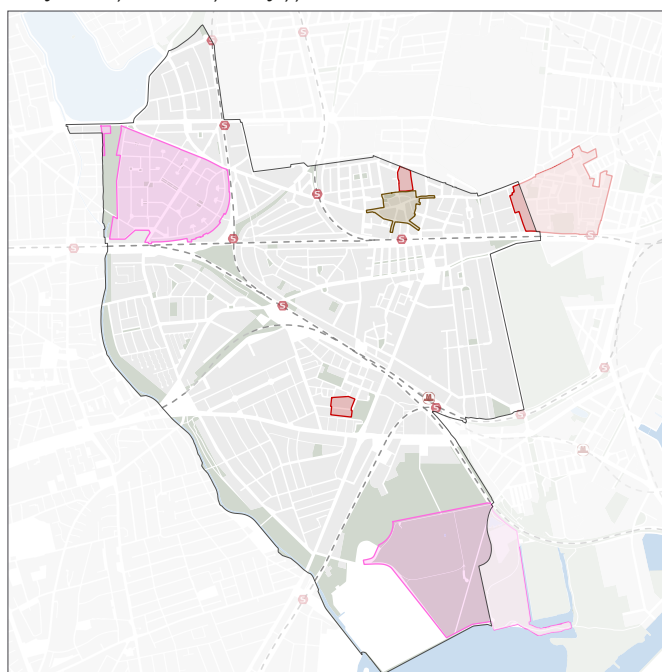
Valby rummer i modsætning til de øvrige bydele en stor bestand af byggeföreningshuse. En af årsagerne er, at der pga. etablering af de store industrivirksomheder var behov for billige boliger til arbejderklassen. Eksempler er bl.a. Den Røde By og den Hvide By, Selveje, Lyset og Valbys Vænge samt Kløverbladet og Venners Hjem.

Etagebebyggelser

Etagehusbebyggelserne er meget varierede både mht. til alder og karakter. De spænder fra små etagehusenklaver fx. almene boliger ved det tidligere Valby Gasværk, over bymæssige karréer fx. ved Toftegårds Plads og i Ålholm kvar-

Valbys mange forskellige bebyggelsesmønstre.

Kulturmiljøer; Københavns Kommuneplan 2024.

En række af bydelens bebyggelser samt Valbyparken indgår i Københavns Kommunes kulturmiljøer.

Brun: København som hovedstad, Rød: Produktionens København Lilla: Københavnernes velfærd.

Der er udpeget bevaringsværdier for bebyggelse og landskab.

teret til de større samlede etagehuskvarterer fra 1950'erne fx. Folehavekvarteret. Endelig de nye etageejendomme i bydviklingsområderne, som er bygget og fortsat bygges.

Villaer og rækkehuse

Valby rummer også mange smukke og velplanlagte villa- og rækkehusområder, herunder bl.a. Carlsbergkvarteret, 'Hønehusene' og Vigerslev Haveforstad.

Kontakt:
Teknik- og Miljøforvaltningen
Klima og Byudvikling
Njalsgade 13
2300 København S
Postboks 348
1503 København V

Mailadresse: klimaogbyudvikling@kk.dk

Kort, foto og illustrationer

Historiske kort: Københavns Stadsarkiv digitale samling.

Foto: Hvis intet andet er angivet er foto fra Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur.

Øvrige kort og Illustrationer: Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen.

Publicering

Københavns Hovedtræk og ti unikke bydele, Bydels - og Byskabsatlas samt Københavns Arkitekturpolitik kan findes på Københavns Kommunes publikationsdatabase.

